

Ressenya del llibre: Joan Gomila Pere (2022), *L'obra folklòrica d'Isidor Macabich*

Tània MUÑOZ MARZÀ

Autoria:

Tània Muñoz Marzá
Universitat Rovira i Virgili, Espanya
<https://orcid.org/0000-0001-7399-6644>
tania.munoz@urv.cat

Citació:

MUÑOZ MARZÀ, Tània (2023). Ressenya del llibre: Joan Gomila Pere (2022), *L'obra folklòrica d'Isidor Macabich*. Eivissa: Miquel Costa editor. *Ítaca. Revista de Filologia*, (14), p. 193-196.
<https://doi.org/10.14198/itaca.25145>

Fitxa bibliogràfica:

Gomila Pere, Joan (2022): *L'obra folklòrica d'Isidor Macabich*. Eivissa: Miquel Costa Editor. 149 p., ISBN 978-84-92951-57-4

Paraules clau:

folklore català, etnopoètica, literatura popular catalana

Rebut: 08/05/2023, **Acceptat:** 16/05/2023

Isidor Macabich i Llobet va ser un d'aquells savis, que durant el segle XX va plasmar l'estima que sentia per la seua terra, Eivissa, a través de l'estudi del passat i el patrimoni de l'illa. La seua història de dedicació és comuna a molts erudits locals, escorcolladors d'arxiu i escoltadors de velles històries. Homes que, sovint sense tenir gaire suport i amb una formació limitada, van ser pioners en la recerca gràcies a una perseverança, que no podem deixar caure en l'oblit. El llibre escrit per Joan Gomila Pere, *L'Obra Folklòrica d'Isidor Macabich*, té com a objectiu, precisament, aprofundir en el coneixement que tenim de la trajectòria vital i professional de Macabich, lligada indefectiblement als temps que va viure i que se centra en el seu vessant com a folklorista.

Macabich, capellà nascut l'any 1883 a Eivissa, va ser un home veritablement polifacètic: arxiver, cronista, eclesiàstic, folklorista, historiador, periodista, poeta i professor. En consonància amb aquest perfil, la seua obra és ingent i molt variada, tot i que predominen els estudis de caire historiogràfic, fins el punt que Macabich concep el folklore justament com a comple-

ment d'aquests estudis. Gràcies als treballs precedents d'Isidor Marí, Marià Villangómez, Felip Cirer, Marià Torres, Caterina Valriu o Fanny Tur, coneixiem la figura i l'obra de Macabich en el context de les illes Balears, així com la seua relació amb altres intel·lectuals com Marià Aguiló, Francesc de Borja Moll o Antoni Maria Alcover. En l'àmbit del folklore, el llibre *Història de la literatura popular catalana* (2018), ja recull una síntesi de l'aportació de Macabich en aquest camp. Això no obstant, val a dir que l'obra de Gomila és capdavantera, ja que fins el moment no existia un treball que analitzés extensament les seues aportacions com a precursor de l'estudi del folklore eivissenc. A més de l'interès que pot suscitar la figura mateixa i obra de l'erudit, *L'obra folklòrica d'Isidor Macabich*, presenta un altre al·licient, ja que originàriament, aquest estudi va ser presentat com a treball de fi de grau pel seu autor, Joan Gomila Pere. Així, els bons resultats que va obtenir aquest treball acadèmic, que va ser tutoritzat per Caterina Valriu, han propiciat la publicació en forma de llibre de la primera incursió en la recerca d'aquest jove professor. Per tant, aquesta obra pot ser el punt de partida de futurs estudis del propi Gomila o d'altres investigadors interessats en el tema.

De fet, l'anàlisi dels materials recopilats per un determinat folklorista és un dels plantejaments més arrelats en els estudis de folklore i etnopoètica a casa nostra. Així, la majoria dels folkloristes en actiu s'han dedicat en un moment o altre, sovint al principi de la seua carrera investigadora, a la transcripció, catalogació i estudi del corpus de materials recollits per un company predecessor. En són un bon exemple *La catalogació de les rondalles de mossèn Alcover com a introducció a llur estudi*, tesi doctoral de Josep Antoni Grimalt (1975); *Aproximació a la rondallística de Joan Amades: catalogació i fonts*, tesi de llicenciatura de Carme Oriol (1984); *El Rondallari Aguiló. Transcripció, catalogació i estudi introductori*, tesi doctoral de Jaume Guiscafré (2006); *Cels Gomis i Mestre: biografia i narrativa folklòrica*, tesi doctoral d'Emili Samper (2013); *Adelaida Ferré i Gomis, folklorista. Edició, catalogació i estudi del seu corpus rondallístic*, tesi doctoral de Laura Villalba (2014). Més recentment s'ha publicat *Eusebi Ribas Vallespinosa, prevere i folklorista. Contribució a la història del folklore català (1874-1959)*, tesi doctoral d'Albert Oliva Ramal (2020) i *El corpus de rondalles de Mallorca d'Antoni M. Peña i l'Arxiduc Lluís Salvador d'Àustria-Toscana: edició, catalogació i estudi*, de Caterina Valriu (2021). Aquesta línia sembla no haver-se esgotat encara. No només perquè sempre apareixen noves preguntes i plantejaments, sinó

també perquè encara queden personatges poc coneguts amb trajectòries i materials per descobrir, tal com queda palès en el cas de Macabich.

Respecte a l'estructura de *L'obra folklòrica d'Isidor Macabich*, es distingeixen dues parts. Per una banda, després del pròleg de Fanny Tur i una breu i encertada justificació sobre la figura de Macabich, l'autor dedica la part introductòria al context folklòric, social i cultural en què Isidor Macabich va desenvolupar la seua trajectòria. A continuació, també es presenta un capítol dedicat a la seua biografia i obra. La segona part és la més extensa i representa el cos central del llibre. Ací l'autor ha classificat i comentat les aportacions i materials de folklore que Macabich va produir al llarg del temps, a partir d'un sistema descriptiu de fitxes. Aquestes fitxes s'organitzen segons les obres publicades per Macabich: *Mots de bona cristiandat* (1918); Volum IV de la *Historia de Ibiza* (1967) i *Romancer tradicional eivissenc* (1954). Per últim, Gomila escriu les conclusions pertinents i aporta la bibliografia emprada així com uns annexos en què destaca especialment l'entrevista que l'autor realitza a Isidor Marí. El professor i sociolingüista Marí, té un lligam intel·lectual i personal amb Macabich, ja que va ser el seu fillol i té els drets de les seues obres.

La figura del clergue eivissenc i la seua obra folklòrica es perfilen amb més precisió gràcies, justament, a la contextualització de la seua trajectòria, que l'autor emmarca en la Renaixença. Resulta interessant entendre com aquest moviment es desenvolupa a les illes d'Eivissa i Formentera de manera més tardana i feble. La majoria de la població d'aquestes illes és, a principis de segle, rural i analfabeta i pràcticament no hi ha una burgesia que s'interesse per la cultura.

Igualment, Gomila destaca els encerts de Macabich, però també les seues contradiccions. Macabich estima la seua terra i la llengua. És un treballador infatigable, que manté una relació propera amb molts intel·lectuals de l'època i sovint utilitza el dialecte eivissenc en els seus escrits. No per casualitat, recopila materials del folklore en què la llengua pròpia, oral i viva, es manifesta amb tota la seua riquesa. Tanmateix, la seua formació és limitada. A més, es veu influït per la situació de disglòssia que es viu a l'illa, motiu pel qual escriu una part important de la seua obra en castellà. Aquest és el cas d'*Historia de Ibiza*, la seua obra més important. Les seues mancances també afecten la manera en què organitza els materials i el rigor amb què tracta les fonts orals. Així ho explica Gomila: «El seu sistema de treball era

molt rudimentari, la visió de conjunt és poc sistemàtica i certs aspectes són indubtablement millorables» (p. 32).

De fet, aquestes limitacions fan especialment necessari un treball de sistematització que Joan Gomila ha encetat amb aquest llibre. Macabich va recopilar materials molt variats: fórmules, llegendes, rondalles, succeïts, cançons, oracions, supersticions, creences, etc. La tasca de catalogar cada material segons el gènere corresponent és un dels encerts de Gomila, tot i que el fet que probablement no disposara dels materials originals a l'hora que accedeix al seu comentari, no afavoreix la lectura i comprensió del llibre. En qualsevol cas, no avancem un camí que tot just acaba de començar. En canvi, cal valorar convenientment aquest llibre com ara una primera —i esperem que no darrera— incursió de Gomila en el món del polifacètic Isidor Macabich i la seua visió d'una bella illa del Mediterrani.